

Anton Pavloviç Çehov

Altıncı
Koğuş

—
Çeviren:
Eyüp
Karakuş
—

Anton Pavloviç Çehov, 29 Ocak 1860'ta Rusya'nın taşra kenti olan Taganrog'da doğdu. Bir serf olarak doğmuş baba Pavel Çehov dindar bir bakkaldı. Çehov'u dükkânında çalışmaya ve kilise korosuna katılmaya zorladı. İflas eden baba aileyi Moskova'ya taşıyınca genç Çehov, Taganrog'da tek başına kalıp kendi hayatını kazanmaya başladı. 1892'de Moskova'da tıp fakültesine yazıldı, bir yandan da ailesinin geçimine katkıda bulunmak için çeşitli dergilere takma adla yazılar yazıyordu. Üniversiteden sonra başladığı hekimlik hayatını, yazarlık uğruna terk etti. 1887'de *Alacakaranlıkta* adlı öykü kitabıyla Rus Akademisi tarafından verilen Puşkin Ödülü'nü aldı. 1890'da yazdığı *Altıncı Koşuş* adlı öyküyle ünü tüm Rusya'ya yayıldı. *Martı* adlı oyununun 1896'daki prömiyerinin uyandırdığı olumsuz yankılar, on dört yaşından beri veremle savaşıyan Çehov'u daha da güçsüz düşürmüştü. *Martı* daha sonra Moskova Sanat Tiyatrosu'nda sahnelendi; onu *Vanya Dayı* (1897), *Üç Kız Kardeş* (1900-1901) izledi. Yakalandığı verem hastalığının tedavisi için gittiği Almanya'da 1904 Temmuz'unda, kırk dört yaşında öldü.

Altıncı Koşuş

**DOĞAN KİTAP TARAFINDAN
YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI**

Vanya Dayı
Şehir Dışında Bir Gün
Martı

Altıncı Koğuş

Anton Pavloviç Çehov

Orijinal adı

Palata No: 6

Ruşça aslından çeviren

Eyüp Karakuş

Yayına hazırlayan

Aslı Güneş

Türkçe yayın hakları

© Doğan Yayınları Yayıncılık
ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

1. baskı / Kasım 2021

ISBN 978-625-8495-82-9

Sertifika no: 44919

Kitap ve kapak tasarımı

Geray Gençer

Baskı

Yıkılmazlar Basın Yayın Prom.
ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad.
No: 62/B Güneşli - Bağcılar -
İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

*Doğan Yayınları Yayıncılık ve
Yapımcılık Ticaret A.Ş.*

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3,
Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 /

Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr/

[editor@dogankitap.com.tr/](mailto:editor@dogankitap.com.tr)

satis@dogankitap.com.tr

Altıncı Koşuş*

Anton Pavloviç Çehov

Çeviren:
Eyüp
Karakuş

* Anton Çehov imzasıyla ilk kez 1892 yılında *Russkaya Mysl* dergisinde yayımlanmıştır.

I

Hastane avlusunda dulavratotları, yabancı kenevir ve ısırganların basbayağı bir orman oluşturup etrafını sardığı küçük bir müstemilat vardır. Çatısı paslanmış, bacasının yarısı göçmüştür; çürümüş basamaklar ve sahanlığı otlar bürümüş, duvarlardaki sıvanın ise yalnızca izleri kalmıştır. Ön cephesi hastaneye, arka tarafı çivileri çıkmış gri hastane çitiyle ayrılan tarlalara bakmaktadır. Sivri uçları yuvarı bakan bu çiviler ve çitle beraber müstemilatın kendisi de bizim memlekette sadece hastane ve hapisane binalarında görebileceğiniz kasvetli bir görüntüye sahiptir.

Isırganların dalamasından korkmuyorsanız buyurun, şu daracık patikadan müstemilata doğru gidelim ve içeride neler olup bittiğine bir bakalım isterseniz. Dış kapıyı açınca kendimizi sofada buluruz. Burada duvar diplerine ve peçin¹ etrafına tepeleme yığılmış hastane ıvır zıvırlarıyla karşılaşsınız. Matlar, eski ve yırtık pırtık önlükler, pantolonlar, mavi şeritli gömlekler, artık hiçbir işe yaramayan giyilmiş ayakkabılar... Bütün bu pılı pırtı yığın halinde buruş buruş durur, olduğu yerde çürür ve burnunuzun direğini kıracak bir koku yayar.

Bu süprüntünün üstünde ağzından piposu düşmeyen bekçi Ni-

1. Peç: Rus mimarisinde odaları ve/veya binayı ısıtmak için duvar içlerine gömülmüş, sac ya da tuğladan örülmüş kapalı ocak. Daha sonra kullanılmaya başlanan fırınları sobalar için de "peç" sözcüğü kullanılmıştır. (ç.n.)

kita yatar; kendisi sırmaları solmuş üniformasını giymeye devam eden eski bir askerdir. Sert ve cılız bir suratı, o surata bozkırın çoban köpeği havası veren sarkık ve uzun kaşları ve de kırmızı bir burunu vardır. Öyle uzun boylu değildir, çelimsiz bir gövdesi vardır ama duruşu heybetli, yumrukları iridir. Hayatta en çok düzen ve disipline önem veren ve bu yüzden de millete dayak atmak gerektiğine inanan o naif, o dürüst, görevini harfiyen yerine getiren ve anlayışı kıt insanlardan biridir. Karşısındakinin yüzüne vurur, göğsüne vurur, sırtına vurur ve de eline ne geçtiyse onunla vurur; vururken de bu dayak faslı olmaksızın burada asayişin sağlanamayacağından son derece emin görünür.

Daha sonra eğer sofayı saymazsanız bütün müstemilatı kaplayan büyük, geniş bir odaya girersiniz. Odanın duvarları kirli mavi bir boyayla kaplıdır; bacasız kulübe misali tavan islidir; çünkü kışın burada peçin tüttüğü ve içerdekilerin zaman zaman kömür gazına maruz kaldığı aşikârdır. Pencereler içerden demir parmaklıklarla tahrif edilmiştir. Döşeme gri, tahtaları da kıymıklıdır. Ortalık lahana turşusu, yanık lamba fitili, tahtakurusu ve amonyak kokar ve bu koku sizde o anda bir hayvanat bahçesine girmişsiniz hissi uyandırır.

Odada yere vidalanmış yataklar vardır. Üzerlerine lacivert hastane kıyafetleri giymiş ve eski usul takkeler takmış insanlar oturmakta ya da yatmaktadır. Bunlar akıl hastalarıdır.

Hepsi beş kişi... İçlerinden yalnızca biri, soylu unvanına sahip, diğerlerinin tamamı *meşçane* takımından.² Kapıdan sonra karşınıza ilk çıkacak olan uzun boylu, kızıl parlak bıyıkları ve ağlamaklı bakan gözleriyle zayıfça bir *meşçanin*; kafasını ellerine yaslamış,

2. *Meşçane* sınıfı: Çarlık Rusya'sında kentlerde yaşayan ve daha çok esnaflık yapan ve/veya basit memurluk işlerinde çalışan orta sınıf insanlar için kullanılan terim. 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra küçümseme/aşağılama ("esnaf takımı" ya da "küçük burjuva") tabiri olarak kullanılmıştır. (Erkek için "meşçanin", kadın için "meşçanka") (ç.n.)

gözlerini bir noktaya dikmiş oturuyor. Gece gündüz demez kederlidir; başını sallar, derin derin iç çeker ve acı acı tebessüm eder; sohbetlere neredeyse hiç katılmaz, soru sorulduğundaysa genellikle yanıt vermez. Getirdiklerinde yemeğini ve içeceğini çarçabuk bitirir. O ıstıraplı, adeta boğazını söken öksürüklerine ve zayıflığına, yanaklarındaki kızarıklıklara bakılırsa verem başlangıcı denilebilir...

Onun ardında zenciler gibi kapkara kıvrıcık saçlara, sivri bir sakala sahip, ufak tefek, son derece hareketli, canlı bir ihtiyar yatar. Gündüzleri koşuşun bir penceresinden diğerine gider gelir ya da Türkler gibi bağdaş kurup yatağında oturur ve mütemadiyen tıpkı bir şakrakkuşu gibi ısıklık çalar, sesini yükseltmeden şarkılar söyler ve kıkır kıkır güler. O çocuksu neşesini ve hayat dolu karakterini Tanrı'ya dua etmek için gece kalktığında, yani yumruklarıyla göğsünü dövüp parmağıyla kapının deliğini kurcaladığında da gösterir. Bu, yirmi sene önce şapka atölyesi yandığı için aklını oynatan zavalı Yahudi Moyseska'dır.

Altıncı Koşuş'un sakinleri içinde yalnızca onun, müstemilat-tan, hatta hastane avlusundan dışarı, sokağa çıkmasına izin verilir. Muhtemelen hastanenin gedikli kabul edildiği, kent sakinleri onu sokaklarda etrafını köpekler ve çocuklar kuşatmış halde sessiz sedasız dolaşırken görmeye alışık olduğu, zararsız bir meczup saydığı için sahip olduğu bu üstünlüğün uzun zamandır tadını çıkarıyordu. Sırtında sabahlığı, tuhaf takkesi ve pabuçlarıyla, kimi zaman yalınayak, hatta pantolonsuz bir halde sokaklarda dola-nır, kapıların ya da dükkânların önünde durup bir kapik ister. Kimi zaman *kvas*,³ kimi ekmek, kimi de para verir; velhasıl müstemilata genellikle karnı tok ve cebi dolu olarak döner. Ancak beraberinde ge-

3. Kvas: Slav ve Baltık topluluklarında yaygın olan, genellikle un ve şerbetçiotunun birlikte ya da kurutulmuş çavdar ekmeğinin tek başına mayalandırılmasıyla elde edilen (kimi zaman bazı meyveler-den üretildiği de olur) ekşimsi, çok düşük alkollü, soğuk tüketilen bir içecek. (ç.n.)

tirdiği her şeye Nikita el koyar. Eski asker bunu da son derece kaba ve hırçın bir şekilde yapar; cepleri alabora eder, bu duruma tanıklık etmek üzere Tanrı'yı çağırır, hayatta düzensizlikten daha kötü bir şey olmadığı için bu Yahudi'yi bir daha dışarı salmayacağına dair şeyler söyler.

Moyseyka milletin hizmetine koşmayı seven biridir. Yoldaşlarına su getirir, onlar uyurken üzerlerini örter, hepsine dışarıdan birer kapık getireceği ve yeni birer şapka dikeceği sözü verir. Aynı Moyseyka hemen solunda yatan yatalak komşusuna kaşıkla yemek yedirir. Ancak bunu çok merhametli biri olduğundan ya da insanlık nitelikli birtakım özellikler taşıdığından değil, sağındaki komşusu Gromov'a değer verdiğiinden ve ister istemez ona boyun eğdiğinden yapar.

İvan Dimitriyeviç Gromov otuz üç yaşında bir adamdır; soylu sınıfındandır; eski bir mahkeme mübaşiri ve de vilayet kâtibidir; sürekli takip edildiği endişesinden mustarıptır. Ya büzülmüş yatağında yatmaktadır ya da egzersiz olsun diye köşeden köşeye gidip gelmektedir. Oturduğu pek nadirdir. Hep tedirgindir, endişelidir, heyecanlıdır ve de meçhul bir şeyin beklentisi içinde gergindir. Avludan işitilecek en küçük bir insan sesi veya sofadan gelecek herhangi bir tıkırtı başını kaldırıp dikkat kesilmesine yeterlidir: "Onun için gelmiş olmasınlar sakın! Kendisini mi arıyorlar acaba?" Bu sırada yüzünde korkunç bir endişe ve iğrenme ifadesi belirir...

Onun o geniş, elmacıkkemikleri çıkık, sürekli solgun ve keyifsiz görünen, adeta ruhunda yaşadığı daimi kavgayı ve yaşadığı endişeyi bir ayna gibi dışarıya veren yüzü hep hoşuma gitmiştir. Yüzündeki ifade tuhaf ve hastalıklıdır; ancak derin ve samimi acılarının yüzüne çektiği incecik hatlar gayet entelektüel ve akli başında bir izlenim verir. Gözlerinde ise sıcacık, sağlıklı bir parıltı vardır hep.

Gromov'un kendisinden de hoşlanırım; kibar, yardımsever ve Nikita hariç başkalarına karşı görülmemiş derecede ölçülü ve na-

zik davranan biridir. Birisi düğmesini ya da kaşığı düşürmeye görsün, yatağından fırladığı gibi alır verir. Her sabah bütün koşuş arkadaşlarını “günaydın” diyerek selamlar, yatarken de aynı şekilde “iyi geceler” diler.

Sürekli gergin hali ve yüzündeki o donuk ifade dışında deliliğini belli eden bir başka emare daha vardır. Bazen akşamları önlüğüne sarınır, tir tir titreyerek, dişleri takır takır birbirine çarparak yatakların arasında bir o köşeye, bir diğer köşeye aceleci adımlarla gidip gelmeye başlar. Çok şiddetli bir sıtmaya tutulmuş gibidir. Bir an durup yoldaşlarının yüzüne bakışından çok önemli bir şeyler söylemek istediği belli olur; ancak anlaşılın kendisini dinlemeyeceklerini veya anlamayacaklarını düşündüğünden olsa gerek kafasını sabırsız hareketlerle silkeler ve adımlamaya devam eder. Fakat çok geçmez, konuşma arzusu her türlü düşüncesine galebe çalar, o da kalkar büyük bir hararet ve tutkuyla kendisini ifade etmeye başlar. Hezeyana kapılmış gibi cümleleri düzensiz ve kesik kesiktir, çoğu zaman ne dediği anlaşılmaz durumdadır, öte yandan sözcüklerinde olsun, ses tonunda olsun olağanüstü hoş bir şeyler işitilir. Konuşmaya başladığında ondaki *deliyi* ve *insanı* görebilirsiniz. O çılgın konuşmalarını kâğıda yansıtabilmek hiç kolay değil. İnsan oğlunun alçaklığından söz eder, zorbalıktan söz eder, ayaklar altına alınan hakikatten, bir süre sonra yeryüzüne hâkim olacak harika hayatlardan, kendisine her dakika ceberut insanların katılımını ve acımasızlığını hatırlatıp duran pencere parmaklıklarından söz eder... Derken eski fakat henüz tedavülden kalkmamış şarkılardan oluşmuş karmakarışık, dağınık bir potpuri çıkar ortaya...

II

Baba Gromov bundan on, on beş yıl önce kent in anacaddesi üzerinde yer alan, kendine ait bir evde yaşıyordu; saygın ve hali vakti yerinde bir memurdu. İki oğlu vardı; Sergey ve İvan. O zamanlar üniversite dördüncü sınıf öğrencisi olan Sergey ansızın vereme yakalandı ve öldü. İşte bu ölüm, daha sonra Gromov ailesinin tepesine çökecek bir dizi talihsiz olayın da ilk adımı oldu. Sergey'in toprağa verilmesinden bir hafta sonra ise yaşlı baba evrakta sahtecilik ve yolsuzluktan mahkemece tutuklanıp hapse atıldı ve çok geçmeden hapishane hastanesinde tifodan hayatını kaybetti. Ev olsun, diğer mal varlıkları olsun açık artırmayla satıldı; İvan Dimitriç de annesiyle elde yok avuçta yok, ortada kalıverdi.

Önceden, yani babası hayattayken İvan Dimitriç üniversiteye devam ettiği Petersburg'da oturuyor, ayda altmış yetmiş ruble alıyor ve yokluk yoksulluk nedir bilmeden yaşayıp gidiyordu. Ancak artık yaşamında ciddi bir değişiklik yapmak zorundaydı. Sabahtan gece yarısına kadar üç kuruşa dersler vermesi, birtakım yazıları kopya etmesi gerekiyor, öte yandan bütün parayı annesine gönderdiği için de açlık çekiyordu. İvan Dimitriç böyle bir hayata katlanamadı; ruhen pes etti, çöktü ve üniversiteyi bırakıp memleketine döndü. Burada birinin araya girmesiyle bölge okulunda öğretmenliğe başladı. Fakat diğer öğretmenlerle bir türlü anlaşamadı. Ayrıca öğrenciler de kendisinden hoşlanmamıştı. Bu yüzden çok geçmeden işinden ayrıldı. Sonra annesi öldü. Altı ay boyunca işsiz güçsüz dolandı durdu;

kuru ekmek ve suyla doyurdu karnını. Nihayet mahkemede mübaşirliğe başladı. Hastalığı yüzünden işinden atılıncaya kadar buradaki görevine devam etti.

Gencecik bir üniversiteli olduğu yıllar da dahil olmak üzere hiçbir zaman sağlıklı bir insan görüntüsü vermemişti Gromov. Her zaman benzi soluktu, zayıftı, her an üşütmeye meyilliydi, kötü beslenir ve doğru dürüst uyumazdı. Bir bardak şarapla başı döner, ardından da isteri nöbetine kapılırdı. Her zaman insan içine çıkmak istese de asabi karakteri ve takıntıları yüzünden hiç kimseyle yakınlık kuramaz, kendisine bir arkadaş edinemezdi. Kara cahillikleri ve hayvani yaşam biçimlerinden öğrendiğini söylediği kasaba halkına tiksintiyle bakardı. Tiz bir sesi vardı; hararetili bir şekilde ve yüksek sesle memnuniyetsizliğini veya öfkesini kâh coşkuyla kâh şaşkınlık içinde, ama mutlaka samimi bir biçimde ifade ederdi. Hangi konuda konuşmaya başlarsan başla o muhakkak sözü döner dolaşır aynı şeye getirirdi: Kasabada hayat son derece sıkıcı ve bezdiriciydi; toplumun herhangi bir yüksek ideali yoktu; halk ikiyüzlülük, sefahat ve zorbalıkla çeşnilendirdiği ruhsuz, renksiz ve anlamsız bir yaşam sürdürüyordu. Alçakların karnı tok, sırtı pekti; dürüst insanlar ise ekmek kırıntılarıyla karınlarını doyuruyordu. Okullar açılmalıydı, doğru yolu gösterecek yerel gazete çıkartılmalıydı, tiyatro olmalı, edebi toplantılar düzenlenmeli ve aydın insanlar güçlerini ve olanaklarını birleştirmeliydi. Bu, toplumun kendine gelmesi ve bilinçlenmesi için şarttı. İnsanlar hakkında yargıda bulunup onları tanımlarken yalnızca keskin bir siyah ve beyaz kullanır, hiçbir ara tona yer vermezdi. Ona göre insanlar ikiye ayrılırdı; dürüstler ve namussuzlar, arası yoktu. Kadınlar ve sevgi hakkında konuşurken onlardan hep tutkuyla, hep coşkuyla bahsederdi ama hayatında hiç âşık olmamıştı.

Asabiyetine ve yargılarındaki keskinliğine rağmen kasabada sevirdi. İnsanlar ardından sevimli bir şekilde “Vanya”⁴ diye bahsederdi.

4. Vanya: İvan adının sevimli/kısa/samimi söylenişinden biri. (ç.n.)

Doğuştan gelen nezaketi, yardımseverliğı, tertipli düzenli hali, ahlaklı temiz bir insan oluşu, ayrıca yıpranmış, eski setresi, sonra o hastalıklı görünüşü ve ailesinin başına gelen talihsizlikler; bütün bunlar insanlarda hoş, sıcak ve hüznü duyular uyandırırđı. Dahası, iyi eğitim almış, kültürlü biriydi; kasaba sakinlerine göre her şeyi bilirdi ve ortalıkta dolaşan bir tür ayaklı sözlüktü.

Çok okurdu. Bütün gün halkevinde oturduğı, parmaklarıyla sinirli sinirli sakalını karıştırdığı ve önündeki dergilere, kitaplara gömüldüğü sıkça görülen bir durumdu. O anlarda yüzündeki ifadeden okumakla kalmayıp doğrudan yalayıp yuttuğunu anlayabilirdiniz. Kabul etmek gerekir ki okumak onun hastalıklı alışkanlıklarından biriydi; öyle ki geçmiş yılların gazete sayfaları ve takvim yaprakları da dahil olmak üzere eline geçen her şeye aynı açgözlülikle saldırırdı. Evde ise hep uzanarak okurdu.

**“Evet, yaşamın ağırlığı
altında ezilebilirsiniz,
ondan nefret edebilirsiniz
ama onu kúçümseyemezsiniz.”**

Anton Çehov'un, Çarlık Rusya'sına bir
tımarhanenin içinden baktığı başyapıt.
Dünyayı olduğu haliyle görmek, ancak
delilikle mi mümkün?

tevsile edilen
satış fiyatı

₺ 12,90

ISBN 978-625-8495-62-9

9 786258 495829

Doğan
Kitap